

Eerste atlasresultaten online te zien 'Gewone soorten kunnen een obsessie worden'

Het eerste veldjaar van het nieuwe atlasproject zit er op. Sommige tellers gaven aan dat het best veel werk was, soms pittig, en dat gewone soorten - die maar niet te vinden waren - een obsessie werden. In duo's werken bleek voor menigeen een uitkomst. Over het algemeen is men tevreden over de methodiek en de soepele online invoermogelijkheden. Tijd voor de eerste broedvogelresultaten en een oproep aan iedereen om voor de resterende jaren, 2014 en 2015, een atlasblok te claimen en te gaan tellen. Dit mag een volledig atlasblok zijn, maar alleen het broedvogel- of wintervogeldeel tellen is ook mogelijk. Of draag bij door het uitvoeren van losse kilometerhoktellingen. Alle hulp is welkom.

Winterperiode 2012/13

Ondanks het soms (zeer) matige weer wisten de meeste tellers hun nettingen af te ronden. Dankzij de snelle invoer en controle van de ingestuurde aantalschattingen kunnen we de dataset van wintergegevens dit najaar vaststellen.

Broedvogelperiode 2013

De winterse kou bleek dit voorjaar zeer hardnekkig. Pas laat in het voorjaar werd het goed inventariseerweer, zonder nachtvorst. Veel soorten waren later dan gebruikelijk terug en/of wilden maar mondjesmaat hun snavel opendoen. Zo'n raar, laat voorjaar maakt het atlaswerk des te interessanter. Gelukkig hebben we de reguliere Sovon-tellingen om voor die jaar-op-jaar variatie, waar nodig, te kunnen corrigeren. Kijken we naar de eerste broedvogelverspreidingskaarten, voor iedereen in te zien op www.vogelatlas.nl (onder Resultaten), dan springen enkele soorten in het oog (figuur 1).

Torenvalk en Ransuil maken een vrije val

Dat 2013 geen goed muizenjaar zou worden, werd afgelopen winter duidelijk. Dit maakte de situatie extra lastig voor specialistische veldmuizeneters als Torenvalk en Ransuil, soorten die al jarenlang in aantal achteruitgaan. Na een aanvankelijke opleving begin jaren negentig kwam de Torenvalk

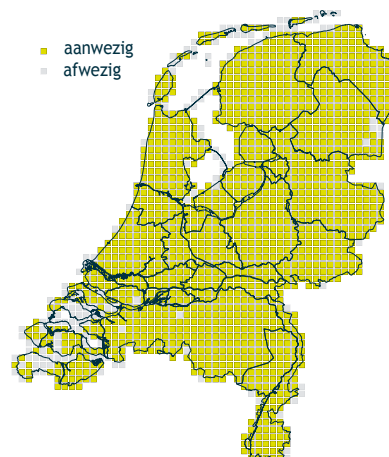
in een negatieve spiraal terecht (zie ook de Broedvogelrapporten van Sovon). Zet je de atlaskaarten naast elkaar, dan zie je nu al door je oogvaren de afname in verspreiding; let vooral op de grijze stippen op de kaart, die aangeven dat het atlasblok wel is geteld maar dat de soort niet is vastgesteld. Een groot aantal voorheen bezette plekken is inmiddels echt verlaten. Nog even en de Torenvalk komt op de Rode Lijst. Wie had 15 jaar geleden, ten tijde van de laatste broedvogelatlas, gedacht dat het zo hard zou gaan met de Torenvalk?

Een soort die (pas) sinds 2004 op de Rode Lijst staat is de Ransuil. Deze nachtbraker, met een habitat-, prooi- en nestplaatskeuze die globaal vergelijkbaar is met die van de Torenvalk, laat zich lastig inventariseren. Waarnemingen van piepende jongen tonen alleen de succesvolle paren. Opvallend weinig Ransuilen werden dit voorjaar op de atlaslijsten genoteerd. Het voorlopige kaartbeeld laat veel grijze stippen zien. Als het zo doorgaat, zou het kunnen dat de status van de Ransuil op de Rode Lijst van 'kwetsbaar' in 'bedreigd' verandert.

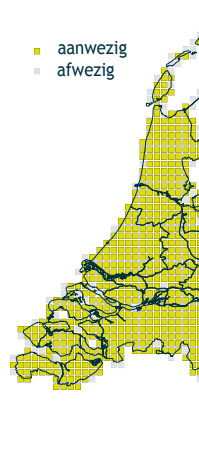
Positief geluid

Zijn er ook nog positieve geluiden te melden? Natuurlijk! Een atlasproject leent zich uitstekend om schaarsere soorten beter in de smiezen te krijgen. De Roodborsttapuit is zo'n soort. Niet super algemeen, maar

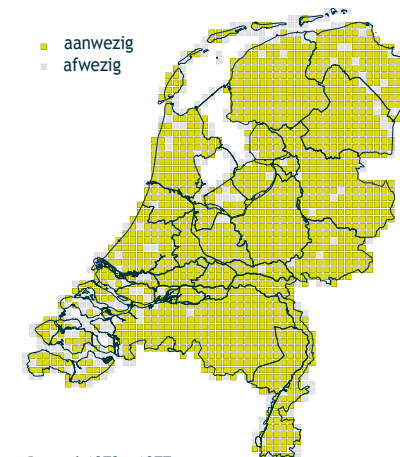
Roodborsttapuit,
11 juni 2009, Rijnwaarden.
Foto: Michel Geven

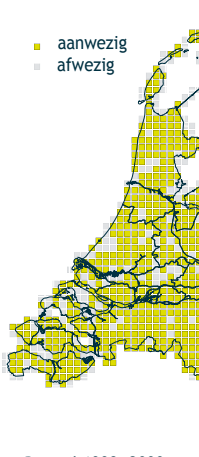
Torenvalk 1973 - 1977

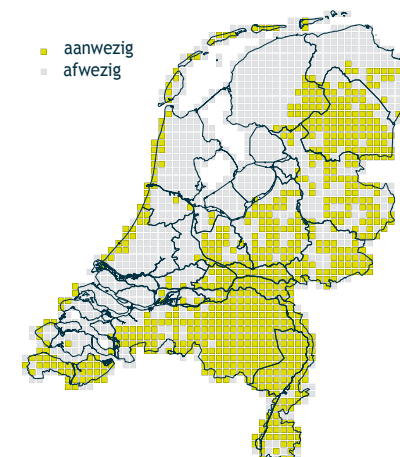
Torenvalk 1998 - 2000

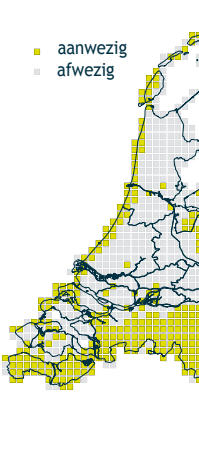
Ransuil 1973 - 1977

Ransuil 1998 - 2000

Roodborsttapuit 1973 - 1977

Roodborsttapuit 1998 - 2000

Sponsor jij ook een soort?

Ronny Hullegie, atlasteller en ADC, sponsort de Wespendif in de atlas. "Ik sponsor de Wespendif omdat ik het een bijzonder mooie, heimelijke soort vind. Zijn verenkleed, zijn baltsvlucht, zijn graafpoten, zijn spleetvormige neusgat en stugge veertjes op de kop. Alles aan de Wespendif is mooi. Bijna krankzinnig mooi zelfs. Daarom sponsor ik deze sprookjesvogel".

En welke vogelsoort sponsor jij, of sponsort jouw Vogelwerkgroep? Ga naar www.sovon.nl/steundeatlas voor de mogelijkheden.

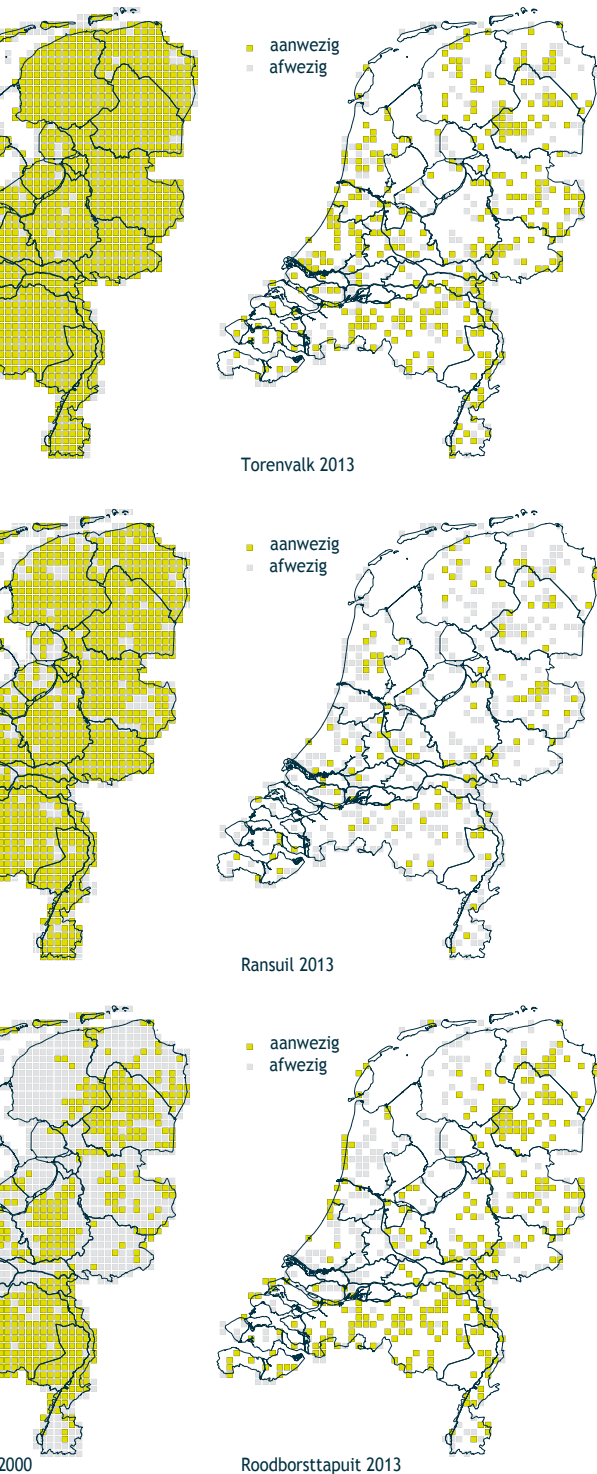

Wespendif.
Foto: Michel Geven

Tel ook een atlasblok

Vanaf 1 december a.s. begint de tweede winterperiode. We zijn op zoek naar tellers die een atlasblok willen onderzoeken. Op de atlasite is onder Meedoen te zien welke atlasblokken er nog zijn. Vooral in Friesland, Groningen, de Veluwe en het zuidelijke deel van ons land zijn nog 'groene plekken' die we graag gevuld zien.

Ben je meer een broedvogelteller dan een wintervogelteller? Geen nood, je kunt ook één van beide onderdelen voor je rekening nemen. Het enige dat we vragen is dan om voor het andere deel een teller te zoeken. Dit kan in overleg met de atlasdistricts-coördinator (ADC) uit jouw regio.

ook niet heel zeldzaam. In 1994 stond de Roodborsttapuit nog op de Rode Lijst met zo'n 2000-2500 broedparen. Twintig jaar later is deze soort zo algemeen dat hij de Rode Lijst ver achter zich heeft gelaten. Onder andere door ruilverkaveling en intensivering van de landbouw verdween de Roodborsttapuit grotendeels uit het agrarisch cultuurlandschap en werd hij teruggedrongen tot bolwerken in Drenthe, de Veluwe, de Utrechtse Heuvelrug en het zuidelijk deel van ons land. Voor het herstel halverwege de jaren negentig fungeerden natuurgebieden met een omvangrijke broedpopulatie waarschijnlijk als bron en ontstonden in nabijgelegen cultuurlandschap nieuwe broedmogelijkheden. Ook recent ingerichte natuurontwikkelingsgebieden vormen vaak goede nieuwe leefruimte voor de Roodborsttapuit.

De komende twee atlasjaren moeten uitwijzen of de Torenvalk en Ransuil inderdaad een flinke veer hebben moeten laten, of dat het lage aantal waarnemingen in het eerste veldjaar alleen een gevolg was van de slechte muizenstand. En zal de Roodborsttapuit zich verder uitbreiden? We weten het over een paar jaar.

> vogelatlas.nl

● **Atlsteam, Jouke Altenburg & Harvey van Diek**

Figuur 1. Vergelijking van verspreidingskaarten. De kaarten tonen de broedvogelverspreiding in de verschillende atlasperiodes. Per atlasblok is aangegeven of de soort er voorkomt.

De kaarten van 1973-77 zijn gebaseerd op de Atlas van de Nederlandse Broedvogels (1979). De kaarten van 1998-2000 zijn gebaseerd op de Atlas van de Nederlandse Broedvogels (2002). De verspreidingskaarten voor de nieuwe vogelatlas (2012-15) zijn gebaseerd op voorlopige, dat wil zeggen onvolledige en nog niet gecontroleerde gegevens. Op basis hiervan wordt een eerste indruk verkregen van waar in Nederland een soort aanwezig of afwezig is.

Comité van Aanbeveling

Het Atlasproject kent een Comité van Aanbeveling waar we trots op zijn. In de komende nummers van Sovon-Nieuws laten de leden één voor één weten waarom ze Atlas steunen.

Theo Wams, directeur Natuurbeheer Natuurmonumenten. "De nieuwe vogelatlas wordt een eerbetoon aan al die vrijwillige waarnemers en een werktuig voor natuurbeheer en -beleid. Om die redenen beveel ik dit project van harte aan".

“De nieuwe vogelatlas wordt een eerbetoon aan al die vrijwillige waarnemers”

Theo Wams, directeur Natuurbeheer Natuurmonumenten.

Meer leden CvA:

- Prof. dr. L.E.M. (Louise) **Vel**, Directeur Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW)
- Dr. H.H.F. (Herman) **Wijffels**, Hoogleraar duurzaamheid en maatschappelijke verandering aan Universiteit Utrecht
- Prof. mr. **Pieter van Vollenhoven**, Beschermheer Vogelbescherming Nederland
- Mr. Drs. A. (Atzo) **Nicolai**, Voorzitter Vogelbescherming Nederland
- Drs. A. (Marjan) **Minnesma**, Directeur New Energy Docks
- **Bart-Jan Krouwel**, Medeoprichter Triodosbank

> sovon.nl/cvavogelatlas